

ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ(/article/section/makedonia)

Ιστορίες Παλιάς Θεσσαλονίκης: Ελαιόρεμα Πυλαίας - Εκεί που το νερό συνάντησε τα πλατάνια και την ιστορία

Μαρία Ριτζαλέου (/article/author/maria-ritzaleou)

02/08/2026

06:24

Ρωμαϊκές αγροικίες, βυζαντινά γεφύρια, ελαιώνες και λαχανόκηποι στο ανατολικό άκρο της πόλης - Σήμερα μια όαση δροσιάς και αγαλλίασης εκεί που άλλοτε ο ήχος από τον κόπανο που έπλενε τις φλοκάτες κάλυπτε την ηρεμία του τοπίου

#ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΠΑΛΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ #ΕΛΑΙΟΡΕΜΑ #ΠΥΛΑΙΑ

(https://www.google.com/preferences/source?q=voria.gr)

Προσθήκη της Voria.gr ως προτεινόμενη πηγή στην Google

ΣΧΕΤΙΚΑ ΑΡΘΡΑ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (/ARTICLE/SECTION/MAKEDONIA)

Ιστορίες Παλιάς

Θεσσαλονίκης: Από τον Κιοσσέ και τον Ισμαήλ, στα σουτζουκάκια με μπόλικο κύμινο - 1,5 αιώνα στρώνονται τραπέζια στο Ουζερί Τσινάρι (/article/istories-palias-thessalonikis-apo-ton-kiosse-kai-ton-ismail-sto-simera-enamisi-aiona-i-poli)

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (/ARTICLE/SECTION/MAKEDONIA)

Ιστορίες Παλιάς

Θεσσαλονίκης - Μέγαρο Κόφφα: Ένα κόσμημα του Μεσοπολέμου στην Τσιμισκή (/article/istories-palias-thessalonikis-megaro-koffa-ena-kosmima-toy-mesopolemoy-stin-tsimiski)

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (/ARTICLE/SECTION/MAKEDONIA)

Ιστορίες Παλιάς

Θεσσαλονίκης - Νίκος Κατράντζος: Από τα δοκάρια του Άρη στις βιτρίνες της Τσιμισκής... Και μαζί του περπάτησε όλη η Μακεδονία (/article/istories-palias-

(/facebook)

(/twitter)

(/facebook_messenger)

(/whatsapp)

(/email)

Ήταν γεμάτες **οι πηγές του Χορτιάτη** τα παλιά χρόνια. Το νερό έρρεε άφθονο, γέμιζαν οι δεξαμενές, πότιζαν τα χωράφια και άνθιζε η γη. Οι κάτοικοι της Θεσσαλονίκης, κυρίως της **αγροτικής πλευράς της πόλης στα ανατολικά**, έβλεπαν τους λαχανόκηπους να προοδεύουν, τα ζαρζαβατικά να ωριμάζουν, τα δέντρα να καρπίζουν. Και οι γυναίκες έπαιρναν χαλιά, φλοκάτες, υφαντά και κουβέρτες και τον κόπανο παραμάσχαλα και πήγαιναν στο ποτάμι για να τα πλύνουν.

Εικόνες μια Θεσσαλονίκης που δεν υπάρχουν πια, καθώς το ίδιο το τοπίο άλλαξε κι εκεί που κάποτε έτρεχαν νερά τώρα σηκώνονται οικοδομές, ρέματα μπαζώθηκαν, καλλιέργειες ξηλώθηκαν. Ανοικοδόμηση το λένε, εκσυγχρονισμό, αστικοποίηση.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της μετατροπής του αγροτικού περιβάλλοντος σε αστικό τοπίο, η Πυλαία στα ανατολικά και ακόμη πιο ενδεικτικό **το Ελαιόρεμα**, που σήμερα είναι ένας πνεύμονας πρασίνου με χώρους πεζοπορίας και αναψυχής, ανάμεσα στα δέντρα. Τότε όμως;

thessalonikis-nikos-katrantzos-
apo-ta-dokaria-toy-ari-stis-bitrines-tis)

MAKEΔONIA
(/ARTICLE/SECTION/MAKEDONIA)

Ιστορίες Παλιάς
Θεσσαλονίκης: Το πάρτι που
νίκησε τον φόβο - Όταν
80.000 κόσμος αψήφησε τις
δεισιδαιμονίες για έναν νέο
σεισμό (/article/istories-
palias-thessalonikis-parti-poy-
nikise-ton-fobo-otan-80000-
kosmos-apsifise-tis)

MAKEΔONIA
(/ARTICLE/SECTION/MAKEDONIA)

Ιστορίες Παλιάς
Θεσσαλονίκης - Η πλατεία
Ναυαρίνου: Το ανάκτορο του
Γαλέριου, το λευκό τζαμί, οι
φοιτητές στα τείχη
(/article/istories-palias-
thessalonikis-i-plateia-
nayarinou-anakto-ro-toy-
galeriou-leyko-tzami-oi)

MAKEΔONIA
(/ARTICLE/SECTION/MAKEDONIA)

Ιστορίες Παλιάς
Θεσσαλονίκης: Οι επιδημίες,
η βασίλισσα Μαργαρίτα, η
ιταλική παροικία και η
γέννηση του νοσοκομείου
Λοιμωδών
(/article/nosokomeio-ton-
loimodon-ekei-opoy-i-
thessaloniki-apomonone-toys-
foboy-tis)

MAKEΔONIA
(/ARTICLE/SECTION/MAKEDONIA)

Ιστορίες Παλιάς
Θεσσαλονίκης: Η Χρυσή Πύλη,
το χαμένο στόμιο του
Βαρδάρη και ο θρύλος του
Μαρμαρωμένου Βασιλιά
(/article/istories-palias-
thessaloniki-i-hrysi-pyli-
hameno-stomio-toy-bardari-
kai-o-thrylos-toy)

Το ανακάλυψαν ακόμη και οι Ρωμαίοι

Το Ελαιόρεμα της Πυλαίας δεν ήταν ένας ανώνυμος χείμαρρος. Ήταν κομμάτι της ευρύτερης αγροτικής ζωής στα ανατολικά και της περιοχής που ονομαζόταν στα οθωμανικά χρόνια **Καπουτζήδα** και ακόμη πιο παλιά Στρέφα-άγνωστο πώς προήλθε αυτή η ονομασία που αναφέρεται σε αρχαιολογικά κείμενα. Η παλιά Καπουτζήδα, αποτελούσε έναν μικρό αγροτικό οικισμό έξω από τα ανατολικά τείχη της πόλης. Το όνομά της προερχόταν από τους «καπουτζήδες», -λέξη τουρκική από το carı=πόρτα-τους φύλακες των πυλών, ενώ η σημερινή ονομασία «Πυλαία», που καθιερώθηκε το 1927, διατήρησε αυτή ακριβώς την ιστορική αναφορά στις πύλες της Θεσσαλονίκης.

Το ίδιο το όνομά του μοιάζει να αφηγείται την ιστορία του. **Ελαιόρεμα: το ρέμα των ελιών**. Οι παλιότεροι θυμούνται τις πλαγιές του κατάφυτες από αιωνόβιες ελιές, ανάμεσα σε χωράφια, αμπέλια, πολλές καρυδιές και μικρές καλλιέργειες με κηπευτικά που έφταναν μέχρι τα όρια της Θεσσαλονίκης και τροφοδοτούσαν για χρόνια την αγορά της πόλης. Το νερό κυλούσε εποχικά, άλλοτε ήρεμο και άλλοτε ορμητικό, ποτίζοντας μια γη που επί αιώνες τροφοδοτούσε τους κατοίκους με καρπούς και λάδι. Η ονομασία λοιπόν φαίνεται να προέρχεται ακριβώς από αυτή τη στενή σχέση του ρέματος με τους εκτεταμένους ελαιώνες που κάλυπταν την περιοχή πριν από τη μεταπολεμική οικιστική ανάπτυξη. Κι όταν το ρέμα ήταν γεμάτο με νερό οι νοικοκυρές πήγαιναν στις όχθες του και έπλεναν τα βαριά στρωσίδια, τα σκεπάσματα του χειμώνα, τις φλοκάτες και τα χαλιά. **Ο ήχος του ξύλινου κόπανου ακουγόταν σε μεγάλη απόσταση** και σκέπαζε τα τραγούδια και τα γέλια τους. Οι βοσκοί που περνούσαν τις χαιρετούσαν με ένα νεύμα κι ένα χαμόγελο. Τα παιδιά δίπλα τους πετούσαν πέτρες στο ποτάμι και μάζευαν φρούτα από τα δέντρα. Κάποιοι νέοι, οι πιο τολμηροί, έριχναν τις βουτιές τους στο νερό και κάποιοι άλλοι -οι πιο ρομαντικοί- έδιναν **κρυφά ραντεβού πίσω από τα ψηλά πλατάνια**.

Ακόμα πιο πίσω στον χρόνο, τα νερά από το Ελαιόρεμα περνούσαν πίσω από **τον Κήπο του Καλού** και εκεί σχημάτιζαν στενούς καταρράκτες, όαση δροσιάς για μικρούς και μεγάλους. Και στις μικρές λιμνούλες υπήρχαν σε αφθονία καβούρια και καραβίδες. Δεν είναι τυχαίο πως γύρω γύρω στήθηκαν ονομαστά ουζερί. Τέτοιες μέρες, αλλοτινές εποχές, το μέρος εκείνο έσφυζε από ζωή.

Το Ελαιόρεμα, ωστόσο, κουβαλά μνήμες πολύ παλαιότερες. Οι σωστικές ανασκαφές που πραγματοποιήθηκαν την τελευταία δεκαετία στις όχθες του αποκάλυψαν ότι ήδη **από τους ρωμαϊκούς χρόνους** η περιοχή φιλοξενούσε οργανωμένες αγροτικές εγκαταστάσεις. Οι αρχαιολόγοι έφεραν στο φως τα θεμέλια κτισμάτων, βοηθητικούς χώρους, υδραυλικές κατασκευές, ακόμη και ταφικά σύνολα, αποδεικνύοντας ότι το νερό του ρέματος αποτελούσε πολύτιμο φυσικό πόρο για τους κατοίκους πριν από σχεδόν δύο χιλιάδες χρόνια.

Στις ανασκαφές του 2013-2014 αποκαλύφθηκε μια **ρωμαϊκή αγροτική εγκατάσταση** περίπου 500 τ.μ. Με δύο οικοδομικές φάσεις: μία στο τέλος του 1ου-αρχές του 2ου μ.Χ. αιώνα και μία δεύτερη στα μέσα του 3ου μ.Χ. αιώνα.

Βρέθηκαν θεμέλια κτισμάτων, βοηθητικοί χώροι και στοιχεία που δείχνουν ότι δεν επρόκειτο για τυχαία κατοίκηση αλλά για οργανωμένη αγροτική εκμετάλλευση της εύφορης κοιλάδας, αφού το νερό του Ελαιορέματος δεν πότιζε μόνο τις ελιές των τελευταίων αιώνων, τροφοδοτούσε ανθρώπινες εγκαταστάσεις ήδη πριν από σχεδόν δύο χιλιετίες.

Ο Καραμανλής και το Ανάχωμα

Τα νερά από το Ελαιόρεμα -ή και ρέμα του Πλάτανου, όπως αναφέρεται σε κάποιες, λίγες, πηγές- περνούσαν από το Πανόραμα κι έφταναν στην **περιφερειακή τάφρο, μήκους 7,5 χιλιομέτρων**, η οποία κατασκευάστηκε στο τέλος της δεκαετίας του '50 όταν υπουργός Δημοσίων Έργων ήταν ο **Κωνσταντίνος Καραμανλής**. Η τάφρος, γνωστή και ως Ανάχωμα του Καραμανλή, έσωσε μεγάλο κομμάτι της πόλης από τις πλημμύρες, κυρίως τις περιοχές της Τούμπας, της Τριανδρίας, της Χαριλάου.

Αυτή ήταν η πρώτη μεγάλη αλλαγή για την ανατολική πλευρά της πόλης. Για πολλές δεκαετίες το τοπίο άλλαζε ελάχιστα. Χωματόδρομοι, πέτρινα γεφυράκια, περιβόλια και μικρά κοπάδια συνέθεταν την εικόνα μιας εξοχής που απείχε μόλις λίγα χιλιόμετρα από το κέντρο της Θεσσαλονίκης. Οι κάτοικοι κατέβαιναν στο ρέμα για να ποτίσουν ζώα, να μαζέψουν ξύλα ή απλώς να δροσιστούν κάτω από τα μεγάλα πλατάνια. Το νερό δεν ήταν μόνο στοιχείο του τοπίου, ήταν κομμάτι της καθημερινότητας.

Η μεγάλη αστικοποίηση των δεκαετιών του 1970 και του 1980 άλλαξε ριζικά την εικόνα. Οι καλλιέργειες υποχώρησαν, οι ελιές μειώθηκαν, τα πλατάνια ξεράθηκαν, οι λαχανόκηποι ξηλώθηκαν, τα κοπάδια εξαφανίστηκαν, έμειναν μόνο οι πρόχειρες στάνες, τα κλαδιά στις καρυδιές και στις συκιές λύνιζαν από το βάρος των καρπών και των φρούτων που έμεναν πάνω τους. Και το ρέμα βρέθηκε αντιμέτωπο με την εγκατάλειψη, τα μπάζα και την άναρχη επέκταση της πόλης. Το άλλοτε ζωντανό φυσικό τοπίο είχε μετατραπεί σε έναν παραμελημένο χώρο, ενώ γύρω του ορθώνονταν μικρές και μεγάλες πολυκατοικίες. Αστικοποίηση το είπαν, εκσυγχρονισμό, εξέλιξη.

Μια δεύτερη ζωή για το Ελαιόρεμα

Μέχρι που ήρθε ο **Απρίλιος του 2014**, Κυριακή των Βαΐων, 13 του μήνα, όταν έγιναν **τα εγκαίνια του Ελαιορέματος**, ενός από τα μεγαλύτερα έργα στην Κεντρική Μακεδονία, προϋπολογισμού 6.500.000 ευρώ, χρήματα που δόθηκαν από το ΕΣΠΑ.

«Κάποιοι, με διάθεση υπερβολής το αποκάλεσαν το Central Park της Πυλαίας. Σίγουρα πάντως αποτελεί την μεγαλύτερη αστική ανάπλαση που έγινε ποτέ στην ιστορία της Πυλαίας και του ενιαίου δήμου μας. Σε μια περιοχή 200 στρεμμάτων δημιουργήθηκε μέσα σε χρόνο ρεκόρ -μόλις δύο χρόνια- ένας χώρος περιπάτου, άθλησης, αναψυχής, ποδηλάτου και ξεκούρασης», δήλωσε περιχαρής ο δήμαρχος Πυλαίας-Χορτιάτη, **Ιγνάτιος Καϊτεζίδης**.

Κι έτσι το Ελαιόρεμα απέκτησε μια δεύτερη ζωή, με παγκάκια και τσιμεντένιους καναπέδες, πεζογέφυρες, διαδρόμους, βρύσες, χώρους άθλησης με όργανα γυμναστικής και ποδηλατόδρομους, παιδικές χαρές και πάρκινγκ, ενώ στη θέση του στέκει και καμαρώνει **το πέτρινο τοξωτό γεφύρι** που χρονολογείται από τη βυζαντινή εποχή.

Η ανάπλασή του ανέδειξε ξανά τη φυσική κοίτη, δημιούργησε χώρους περιπάτου και αναψυχής και επανέφερε το νερό και το πράσινο στο επίκεντρο της καθημερινότητας των κατοίκων, καθώς επιπλέον

φυτεύτηκαν πάνω από 3.000 δέντρα και φυτά.

Μικροί και μεγάλοι το επισκέπτονται, σεργιανίζουν ανάμεσα στα δέντρα που έχουν θεριέψει, κάνουν πικ νικ και αφουγκράζονται αλλοτινές εποχές, τότε που το νερό ήταν ευλογία... και κατάρα σε κάποιες περιπτώσεις. Δεν είναι βέβαια το Central Park, είναι όμως ένα μεγάλο πάρκο μέσα στο γκρίζο αστικό τοπίο που δίνει την αίσθηση πως ξεκινά από το βουνό και φτάνει ως τη θάλασσα. Τουλάχιστον τη βλέπει και την απολαμβάνει.

Και μοιάζει σαν να έκλεισε ένας ιστορικός κύκλος: το ίδιο ρέμα που κάποτε έθρεφε τους ελαιώνες της Καπουτζήδας συνεχίζει σήμερα να δίνει ζωή, όχι πλέον στις καλλιέργειες, αλλά στη μνήμη μιας περιοχής που, παρά τη ραγδαία ανάπτυξή της, εξακολουθεί να κρατά ζωντανή τη σχέση της με τη φύση.

Ίσως τελικά αυτή να είναι η μεγαλύτερη αξία του Ελαιορέματος. Δεν είναι απλώς ένα αστικό πάρκο. Είναι **ένα κομμάτι της παλιάς υπαίθρου της Θεσσαλονίκης που επέζησε μέσα στον χρόνο**, κουβαλώντας στις όχθες του τις σκιές των ελαιώνων, τις θύμησης των αγροτών, των πρώτων κατοίκων και όλων όσοι πέρασαν από εκεί πριν η πόλη απλωθεί γύρω του. Γιατί στην πραγματικότητα δεν είναι μόνο το ίδιο το ρέμα. Είναι η ιστορία του ανατολικού αγροτικού τοπίου της Θεσσαλονίκης. Και το Ελαιόρεμα είναι ο τελευταίος «μάρτυρας» εκείνης της χαμένης καθημερινότητας.